

פרשת יתרו תשפ"ד
חכמת יתרו

Dedicated in memory of David Wachs z"l
by his loving family on his 8th Yahrzeit

שמות פרק יח

(י) ויאמר יתרו ברוך קנן אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מפתחת יד מצרים: (יא) עתה ידעתי כי גדול קנן מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם: (יב) ויפח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלהים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חתן משה לפני האלהים: (יג) ויהי מפתחת וישב משה לשפט את העם ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב: (יד) וירא חתן משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה הדבר הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב: (טו) ויאמר משה לחתנו כי יבא אלי העם לדרש אלהים: (טז) כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חקי האלהים ואת תורתיו: (יז) ויאמר חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה: (יח) נבל תבל גם אתה גם העם הזה אשר עמך כי כבד ממה הדבר לא תוכל עשהו לבדך: (יט) עתה שמע בקולי איעצך ויהי אלהים עמך יהיה אתה לעם מול האלהים והבאת אתה את הדברים אל האלהים: (כ) והזהרתה אתה את החקים ואת התורות והודעת להם את הדבר ולכן בה ואת המעשה אשר יעשו: (כא) ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שניאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות: (כב) ושפטו את העם בכל עת והיה כל הדבר הגדל וביאו אליך וכל הדבר הקטן ושפטו הם והקל מעליך ונשאו אתך: (כג) אם את הדבר הזה תעשה וצנף אלהים ויכלת עמד וגם כל העם הזה על מקמו יבא בשלום: (כד) וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר: (כה) ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל ויתן אתם ראשים על העם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות: (כו) ושפטו את העם בכל עת את הדבר הקשה וביאו אל משה וכל הדבר הקטן ושפטו הם: (כז) וישלח משה את חתנו וילך לו אל ארצו:

רש"י

(י) **אשר הציל אתכם מיד מצרים** - אומה קשה - **ומיד פרעה** - מלך קשה: **מתחת יד מצרים** - כתרגומו לשון רידוי ומרות היד שהיו מכבידים עליהם, היא העבודה: (יא) **עתה ידעתי** - מכירו הייתי לשעבר ועכשיו ביותר: **מכל האלהים** - מלמד שהיה מכיר בכל עבודה זרה שבעולם שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה: **כי בדבר אשר זדו עליהם** - כתרגומו במים דמו לאבדם והם נאבדו במים: **אשר זדו** - אשר הרשיעו. ורבותינו דרשוהו לשון (בראשית כה כט) ויזד יעקב נזיד, בקדרה אשר בשלו בה, נתבשלו: (יב) **עלה** - כמשמעה שהיא עולה כליל: **וזבחים** - שלמים: **ויבא אהרן וגו'** - ומשה היכן הלך, והלא הוא שיצא לקראתו וגרם לו את כל הכבוד, אלא שהיה עומד ומשמש לפניהם: **לפני האלהים** - מכאן שהנהנה מסעודה שתלמידי חכמים מסובין בה כאלו נהנה מזיו השכינה: (יג) **ויהי מפתחת** - מוצאי יום הכיפורים היה, כך שנינו בספרי, ומהו מפתחת, למחרת רדתו מן ההר. ועל כרחך אי אפשר לומר אלא מפתחת יום הכיפורים, שהרי קודם מתן תורה אי אפשר לומר (פסוק טז) והודעתי את חקי וגו', ומשנתנה תורה עד יום הכיפורים לא ישב משה לשפוט את העם, שהרי בשבעה עשר בתמוז ירד ושבר את הלוחות, ולמחר עלה בהשכמה ושהה שמונים יום וירד ביום הכיפורים. ואין פרשה זו כתובה כסדר, שלא נאמר ויהי מפתחת עד שנה שניה, אף לדברי האומר יתרו קודם מתן תורה בא, שילוחו אל ארצו לא היה אלא עד שנה שניה, שהרי נאמר כאן (פסוק כז) וישלח משה את חותנו ומצינו במסע הדגלים שאמר לו משה (במדבר י כט) נוסעים אנחנו אל המקום וגו', (שם לא) אל נא תעזוב אותנו, ואם זו קודם מתן תורה, מששלחו והלך היכן מצינו שחזר ואם תאמר שם לא נאמר יתרו אלא חובב, ובנו של יתרו היה, הוא חובב הוא יתרו, שהרי כתיב (שופטים ד יא) מבני חובב חותן משה: **וישב משה וגו' ויעמד העם** - יושב כמלך וכולן עומדים, והוקשה הדבר ליתרו שהיה מזולזל בכבודן של ישראל והוכיחו על כך, שנאמר (פסוק יד) מדוע אתה יושב לבדך וכלם נצבים: **מן הבקר עד הערב** - אפשר לומר כן, אלא כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק בתורה כל היום, וכאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, שנאמר בו (בראשית א ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: (טו) **כי יבא** - כמו כי בא, לשון הווה: **לדרש אלהים** - כתרגומו למתבע אולפן, לשאל תלמוד מפי הגבורה: (טז) **כי יהיה להם דבר בא** - מי שיהיה לו דבר בא אלי: (יז) **ויאמר חתן משה** - דרך כבוד קוראו הכתוב חותנו של מלך: (יח) **נבל תבל** - כתרגומו. ולשונו לשון כמישה פלייטטריי"ר בלעז [לכמוש]. כמו (ירמיה ח יג) והעלה נבל, (ישעיה לד ד) כנבול עלה מגפן וגו', שהוא כמוש על ידי חמה ועל ידי קרח, וכחו תש ונלאה: **גם אתה** - לרבות אהרן וחור ושבעים זקנים: **כי כבד ממש** - כובדו רב יותר מכחך: (יט) **איעצך ויהי אלהים עמך** - בעצה, אמר לו צא המלך בגבורה: **היה אתה לעם מול האלהים** - שליח ומליץ בינותם למקום, ושואל משפטים מאתו: **את הדברים** - דברי ריבותם: (כא) **ואתה תחזה** - ברוח הקודש שעליך: **אנשי חיל** - עשירים, שאין צריכין להחניף ולהכיר פנים: **אנשי אמת** - אלו בעלי הבטחה, שהם כדאי לסמוך על דבריהם, שעל ידי כן יהיו דבריהם נשמעין: **שנאי בצע** - ששונאין את ממונם בדין כההיא דאמרינן כל דיינא דמפקין ממונא מיניה בדינא לאו דיינא הוא: **שרי אלפים** - הם היו שש מאות שרים לשש מאות אלף: **שרי מאות** - ששת אלפים היו: **שרי חמשים** - שנים עשר אלף: **שרי עשרות** - ששים אלף: (כב) **ושפטו** - וידונון, לשון צווי: **והקל מעליך** - דבר זה להקל מעליך. והקל, כמו (שמות ח יא) והכבד את לבו, (מלכים ב ג כד) והכות את מואב, לשון הווה: (כג) **וצנף אלהים ויכלת עמד** - המלך בגבורה אם יצוה אותך לעשות כך תוכל עמוד, ואם יעכב על ידך לא תוכל לעמוד: **וגם כל העם הזה** - אהרן נדב ואביהוא ושבעים זקנים הנלוים עתה עמך: (כו) **ושפטו** - ודיינין ית עמא: **ויבאו** - מייתין: **ישפטו הם** - כמו ישפטו וכן (רות ב ח) לא תעבורי, כמו לא תעברי ותרגומו דיינין אינון. מקראות העליונים הם לשון צווי, לכך מתורגמין וידונון ייתון, ידונון, ומקראות הללו לשון עשייה: (כז) **וילך לו אל ארצו** - לגייר בני משפחתו:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.